

Expositie Groen beheer

Kunstenaar Herman de Vries doet in zijn ogen niets anders dan laten zien wat er al is: de natuur is het ware kunstwerk. Volgend jaar vertegenwoordigt hij Nederland op de Biënnale. Door Evelien Lindeboom

Nadat hij een zak met houten blokken ondersteboven heeft gekeerd, en zo aan het toeval heeft overgelaten hoe zijn werk *toevallige stapeling* (1973) er de komende tijd bij zal liggen, kijkt de 83-jarige kunstenaar tevreden naar het resultaat. Het vormt een mooi geheel van willekeurig verspreide blokken, met hier en daar inderdaad een 'toevallige stapeling'. Niet dat het werk ook had kunnen mislukken, want, licht hij toe: 'Iedere uitkomst is een goede uitkomst.' En dat is precies waar zijn werk over gaat; de wereld hangt van toevalligheden aan elkaar en het ene voortvloeiende is niet beter of mooier dan het andere.

Met zijn lange witte baard, dikke bril en ingetogen houding is Herman de Vries een bescheiden verschijning in de kunstwereld. Zijn naam schrijft hij als herman de vries, zonder kapitalen, omdat hij – ook in taal – steeds naar gelijkheid streeft. En zo is hij in wel meer opzichten wars van conventies. Begin jaren zestig maakte De Vries korte tijd deel uit van de internationale kunstenaarsbeweging Zero, waarbinnen hij vooral bekend werd om zijn volledig wit geschilderde

doeken waarop niets, en dus ook geen hiërarchie, te bekennen was.

Sinds midden jaren zeventig richt De Vries, bioloog en natuuronderzoeker van oorsprong, zich volledig op de natuur. En nu, op 83-jarige leeftijd, is hij gekozen om Nederland volgend jaar te vertegenwoordigen op de Biënnale in Venetië. Hij zal daarvoor nieuw werk maken waarvoor hij zich ter plaatse laat inspireren. Een overzicht van zijn werk is momenteel te zien in het Stedelijk Museum in Schiedam.

Al sinds die eerste witte schilderijen neemt De Vries zich voor zo min mogelijk van zichzelf in zijn werk te laten zien. Kunst gaat volgens hem niet om de kunstenaar en door dit uitgangspunt steeds vast te houden, ademt al zijn werk dezelfde bescheidenheid. De Vries ziet zichzelf dan ook niet als iemand die kunst maakt maar als iemand die reeds bestaande kunst waarneemt en presenteert. De ware kunst is volgens hem

Hij vult een hele ruimte met de heerlijke geur van rozen door de bloemknoppen te verspreiden

namelijk de natuur. Om die zo goed mogelijk te laten zien, gaat hij haast wetenschappelijk te werk. Zijn aandeel als kunstenaar zit hem naar eigen zeggen dan ook slechts in de keuzes die hij maakt.

In zijn recente werk kiest De Vries letterlijk voorwerpen uit de natuur, om ze te isoleren en buiten hun natuurlijke context te presenteren. Simpel kan het bijna niet en tegelijkertijd is het verbazingwekkend doeltreffend. Zo maakt hij 'journaals' van ingelijste voorwerpen als blaadjes, takjes en steentjes die hij vindt. Niks bijzonders op het eerste gezicht, maar wie bereid is om goed te kijken, ziet precies het tegenovergestelde.

Veel beter dan buiten in het bos of op de heide komt de schoonheid van een simpel blaadje of grassprietje namelijk tot zijn recht tegen een witte achtergrond, in een goed verlichte ruimte. Door de kale, objectieve presentatie nodigt hij uit om eens écht te kijken naar dingen die we meestal voor lief nemen, waar we doorgaans aan voorbij rijden of overheen stappen.

Voorwerpen en planten die we denken te kennen omdat we de soortnaam weten en grofweg wat eigenschappen ervan kunnen noemen,

blijken in deze nieuwe context enorm te kunnen verrassen. Zo laat De Vries kleuren aarde zien die je niet voor mogelijk hield, van zacht groen tot diep rood. Hij laat de plantjes zien die hij aantroef op een stukje grond van slechts veertig vierkante centimeter: 473 verschillende gewassen. Hij vult een hele ruimte met de heerlijke geur van rozen, door simpelweg de bloemknoppen over de vloer te verspreiden. En hij presenteert een verzameling schelpjes alsof het om meesterwerkjes gaat. Dan blijkt opeens hoe de schelpjes, die op het eerste gezicht allemaal hetzelfde lijken, toch allemaal volkomen uniek zijn.

Wat geldt voor de schelpjes, geldt voor alles. Met zijn kleine, kwetsbare werk toont De Vries indirect de complexiteit van het grote geheel. Daarmee bezorgt hij je, zonder daar expliciet op aan te sturen, ook een ongemakkelijk gevoel over de rol van de mens, die deel is van het totaalwerk van de natuur, en die er als buitenstaander naar kijkt. De Vries' werk ontroert en verontrust op zijn geheel eigen manier. Het schreeuwt niet om aandacht, het fluistert.

'herman de vries, all', t/m 18 januari, Stedelijk Museum Schiedam, stedelijkmuseumschiedam.nl

Boven: 'journaal van essaouira' (2013).
Onder: Herman de Vries werkt aan '16 dm2' (1975).

